

Kötetben az udvarhelyi birkózás

Évfordulóra jelent meg Balázs Árpád könyve

● Idén ünnepli 95. évfordulóját a székelyudvarhelyi birkózás. Nem épp ennek apropóján jelent meg Balázs Árpád új kötete, a Birkózóélet Székelyudvarhelyen, amely egy keresztmetszet az itteni hősökről, olimpiai bajnokokról, a sportélet történéseiről. Rögös úton született meg a kiadvány, tervben van, hogy öt év múlva, az évszázados megemlékezésre egy sokkal bővebb kötet jelenjen meg.

Már négy éve készen, idén tudta kiadni a székelyudvarhelyi birkózóéletéről szóló könyvét. FOTÓK: ERDÉLY BÁLINT ELŐD

JÓZSA CSONGOR

Balázs Árpádnak a bajnok volt az első könyve, amely 2008-ban jelent meg, ez a korondi birkózólegendáról, Lőrincz Mártonról szól. „Mélyebben nem ismertem a történetét, csak hogy onnan indult el. Aztán elkezdtem kutatni a pályáját, kerültek elő a történetek. Aztán mentem a többiek után” – mesélt a kezdetekről a szerző.

Azóta tíznél több kötet gyűlt össze – nem csupán sport témájúak, hanem van köztük helytörténeti is. Ami az udvarhelyi birkózók élettörténetét illeti, Keresztes Lajosé volt a második a sorban. Ennek első kiadását még saját költségekből finanszírozta, de akkora volt az érdeklődés, hogy támogatókat bevonva megjelent egy második kiadás is az Alsósófalván született, 1928-ban olimpiai bajnoki címet nyert sportolóról.

A két olimpiikon sztoriját aztán már egy harmadik olyan könyv követte, amely közelebb volt a mostanihoz, ez pedig A székely birkózók címet kapta. Őt sportoló életútját foglalja össze a Székely csillagok, egyikük Istók Imre, a székelymagyarosi nehézsúlyú birkózó, az 1920-as években Amerika nagyvárosainak ünnepezt sztárja, aki mindig büszke volt magyarságára.

Balázs Árpád még egyszer visszakanyarodott Lőrincz Mártonhoz, egy olyan kötetben, amely már szinte teljes értékűen mutatja be az olimpiai bajnok pályafutását, további életét. Igaz – tette hozzá beszélgetésünk során a szerző –, itt is az egyik fejezet hiányos, hiszen az 1936-os olimpián kötöttfogásban aranyérmes szerzett korondi sportember argentin tartózkodásáról nagyon kevés az információ. „Bevándorló lett, ott már nem tekintettek olimpiai bajnokként rá. Azt sem tudjuk, hogy mi lett az érmével, a hagyatékával. Talán itthon hagyta,

az is lehet, hogy valamelyik ócskapiacra most is árulják. Felvettem a rokonsággal a kapcsolatot, jönnének a szoboravatóra is. Ugyanis ez a könyv arra az alkalomra készült. Tavaly lett volna Korondon, de a pandémia közbeszólt” – mesélte a szerző.

Mi is hajtotta a megírásban?

Nagyon sok anyagot gyűjtött az évek során, ahogy rengeteg történettel is megismerkedett. A Székely birkózók, erős emberek című kiadványa már az udvarhelyi sportág keresztmetszete. Bevallja, törekedett mindent megírni, főképp akkor, amikor kiderült, semmi lenyomat nincs a birkózással kapcsolatosan. Ami volt, ami kézzelfogható volt, az Kovács János gyűjteménye volt – azt az udvarhelyszéki árvíz elvitte.

95 éve működik Székelyudvarhelyen birkózószakosztály, épp idén júniusban ünnepelte évfordulóját. 1926-ban indult a Hargita Testegyelt

keretén belül, persze azt megelőzően is volt már a térségben birkózóélet, csupán ekkor vált hivatalossá. Egy kis felvezetőt követően ezzel is indítja a szerző az új könyvét, a Birkózóélet Székelyudvarhelyent.

„Nekem mindig az volt az álmom, hogy az udvarhelyszéki példaképeket mutassuk be. Ha nincs kire felnézni, akkor nincs kit követni. Ha a sportoló nem tudja azt mondani, hogy én is ilyen akarok lenni, akkor sokkal nehezebben találja meg az aranyhoz vezető utat. Ilyen nekünk Keresztes Lajos, Ambrus Pál és Lőrincz Márton” – árulta el Balázs Árpád, hogy miként is vágott neki könyvének, mi vezérelte, hogy megalkossa.

Nem volt könnyű a kutatómunkája, hiszen nagyon kevés információt talált az akkori újságokban az udvarhelyiekről. A legfontosabb számára az volt, hogy a kötet képes, áttekinthető legyen. „Vannak hibái, amit utólag vettem észre, vagy felhívták rá a figyelmem. Az az igazság, hogy nem minden rajtam múlt. 2017-ben már készen volt az anyag, tudni kell, hogy nem teljes, hiszen olyan volt kiváló sportemberek utasítottak vissza, akik például Balkán-bajnokok voltak. Azt mondták, számukra az rég volt, lezáródott az az élettörténetük. Meg kellett értenem őket, ha nem akarják, hogy benne legyenek a kötetben, akkor nem lesznek.”

Balázs Árpád szerint már a könyv megjelenését követően sok új anyag gyűlt össze, meglehet, hogy öt év múlva, a századik évfordulóra ki lehetne adni egy javított változatot. Németh Szilárdtól, a Magyar Birkó-

zó Szövetség elnökétől kapott nagy segítséget, vagyis az ő közbenjárásával került nyomdába, lett kiadva a könyv.

Miért pont a birkózás fogta meg? – tettem fel a kérdést a volt újságírónak, rádiós személyiségnek. Sokat nem kellett gondolkodnia, gyorsan válaszolt: „Mert a birkózás több, mint erőfitogtatás, biztonságot jelent egy fiatal számára. Ilyen nemzedékre lenne szükség: életerős, kemény székelyekre.” Azt szerette volna elérni, hogy Udvarhelyszéken újból beinduljon a birkózóélet, ne csupán Székelyudvarhelyen tanítsák, hanem a kisebb településeken, községekben, falvakban is. Ez egy időben meg is volt, aztán lassacskán abbamaradt.

Hozzátette, izgalmas volt követni Lőrincz Márton életét, pontosabban azt, hogy hol is halt meg. Többen keresték, aztán az argentin magyar nagykövet találta meg a sírját Buenos Airesben. Volt egy élettársa, egy szerelme ott, de soha nem vette el, azért, hogy bármikor haza tudjon jönni. Várta, hogy az oroszok vonuljanak ki, de mivel ők ezt nem tették meg, így nem érkezett haza.

Keresztes életpályája is érdekes, öregségére egyedül maradt. „Betyár ember volt, de ha jobban belegondolok, a mi bajnokaink mind azok voltak. Marci benne volt valamilyen bandában Korondon. Istók Imre is bandatag volt, mert Udvarhelyről hazamenet összeverekedtek a bétaikkal, el kellett menekülnie, így Fiumén keresztül ment át Amerikába. Ott kinn rendőr lett belőle” – mesélte.

Van még mit beletenni

Balázs Árpád a mindennapi életét gyűjtéssel tölti, mindenről, ami Udvarhellyel kapcsolatos. Évekkel ezelőtt csinált egy Facebook-oldalt, Székelyudvarhelyi Sportmúzeum címmel, oda feltölti az időnként kapott dokumentumokat, emlékeket, mindent, ami a sporttal kapcsolatos. „Sajnos ebből a könyvből kimaradt Pál Szabolcs, aki sportolóként lehet, hogy nem tett le annyit az asztalra, de birkózó-játékvezetőként a világ egyik legjobbja, nagyobb tornákon, Európa- és világbajnokságokon ott van, a legutóbbi tokiói olimpián is több mérkőzést vezetett. Róla majd készül egy kis füzet, ha minden jól megy” – tette hozzá.

Amit a kezünkben tarthattunk, az az udvarhelyi birkózás keresztmetszete, szép, minőségi kiadvány, amely 400 példányszámban jelent meg, a szerző pedig minden egyes udvarhelyszéki iskolába elvisz egyet, hogy a könyvtárakban maradjon meg egy-egy belőle.

A terv pedig már megvan, a felkérést várja, hogy a századik évfordulóra egy sokkal nagyobb terjedelmű könyvet tudjon hátrahagyni, egyben emléket állítani Székelyföld legnagyobb sportolóinak.

Tovább bővült a székely birkózókról szóló kiadványok száma